

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 14 lutego 2011 r.

LKA-4101-24-05/2010

**Zarząd
KWK „Kazimierz-Juliusz” Sp. z o.o.
w Sosnowcu**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach skontrolowała KWK „Kazimierz-Juliusz” Sp. z o.o. w Sosnowcu², w zakresie gromadzenia i wykorzystania w latach 2000-2010 środków przeznaczonych na likwidację kopalni i zakładu górniczego Spółki.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 27 grudnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Spółki w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące ustalenia kontroli:

1. W latach 2000–2002 Spółka prawidłowo gromadziła środki funkcjonującego Funduszu Likwidacji Kopalń³, a wysokość środków odprowadzanych na rachunek funduszu Zarząd Spółki⁴ ustalił na poziomie 5 % wartości rocznych odpisów amortyzacyjnych kopalni. Podstawą ustalenia wysokości stawki odpisu w tym okresie i w latach następnych była, opracowana w styczniu 2001 roku, analiza pn. *„Szacunkowe koszty likwidacji kopalni przy założonym czasie likwidacji wynoszącym 6 miesięcy”*. Środki FLK - zgodnie z art. 17

¹ Dz. U. z 2007 r., nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Zwanej dalej: „Spółką” lub „KWK K-J”

³ Zwany dalej „FLK”

⁴ W okresie funkcjonowania FLK Zarząd Spółki podjął 3 uchwały w tej sprawie.

ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych⁵ - gromadzono na wyodrębnionym rachunku bankowym, na który odprowadzano je do dnia 20 następnego miesiąca po zakończeniu kwartału, zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 października 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i funkcjonowania funduszu likwidacji kopalń, ustalania wysokości odpisów i terminów przekazywania środków na ten fundusz oraz ich wykorzystania⁶. Łącznie na rachunku FLK, w okresie jego funkcjonowania (lata 2000-2002), zgromadzono 896 tys. zł.

W celu zwiększenia ilości zgromadzonych na rachunku środków, Spółka korzystała z uprawnienia określonego w § 2 w związku z § 4 ust.2 rozp. MG z 1999 r. i lokowała środki funduszu w bonach skarbowych emitowanych przez Skarb Państwa. Z tego tytułu uzyskano dodatkowe przychody w łącznej kwocie 123 tys. zł. Obsługę rachunku bonów skarbowych prowadził bank, w którym Spółka posiadała rachunek FLK, a środki uzyskane z oprocentowania rachunku bankowego i odsetek od bonów skarbowych zasiliły FLK.

Spółka w latach 2000-2002 nie dokonywała wypłat z FLK, a środki zgromadzone w okresie jego funkcjonowania, pomimo braku w tym zakresie stosownych przepisów, w całości włączono do Funduszu Likwidacji Zakładu Górniczego⁷, wprowadzonego ustawą z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze⁸, w brzmieniu obowiązującym od wejścia w życie zmian z dnia 27 lipca 2001 r.⁹

2. W latach 2003-2010 Spółka odprowadziła na wyodrębniony rachunek bankowy FLZG łącznie 2 523 tys. zł, przy czym wpłaty za poszczególne lata dokonywano w terminie określonym w § 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i funkcjonowania funduszu likwidacji zakładu górniczego¹⁰.

Zarząd Spółki w podjętych uchwałach w poszczególnych latach określił wysokość stawki odpisu na FLZG od 3 % do 9 %, na podstawie ww. analizy, zaktualizowanej w styczniu 2007 r. Wprawdzie w uchwałach tych powoływano się na przepisy rozp. MG z 2002 r., jednak nadal posługiwano się nazwą: *Fundusz Likwidacji Kopalń*, a jako

⁵ Dz. U. Nr 162 poz. 1112

⁶ Dz. U. Nr 90 poz. 1010, zwane dalej „rozp. MG z 1999 r.”

⁷ Zwanego dalej: „FLZG”

⁸ ⁸ Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm., zwana dalej: „Pgg”

⁹ zmiana Dz. U. Nr 110, poz. 1190

¹⁰ Dz. U. Nr 108 poz. 951, zwane dalej „rozp. MG z 2002 r.”

podstawę ustalania wysokości środków, które powinny być odprowadzane na rachunek FLZG uznano „*odpisy amortyzacyjne – ustalone stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych.*” Oznaczało to w praktyce, że Spółka nadal naliczała wartość odpisów na FLZG w oparciu o amortyzację środków trwałych całej kopalni.

W ocenie NIK, było to działanie sprzeczne z obowiązującymi przepisami, gdyż art. 26 c ust. 2 pkt 1 Pgg stanowi, że podstawą odpisu jest wartość „*odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych zakładu górniczego, ustalonych stosownie do przepisów o podatku dochodowym*”. W ten sposób Spółka w sposób wadliwy określała wysokość odpisów na FLZG, a tym samym nieprawidłowo ustalała w deklaracjach CIT za lata 2003-2009 wysokość kosztów uzyskania przychodu.

Łączna wartość odpisów na FLZG, naliczonych w opisany wyżej sposób, wyniosła 2 523 tys. zł i odpowiadała wysokości środków przekazanych przez Spółkę na wyodrębniony rachunek bankowy. Podkreślić należy, że działo się tak, pomimo że w obowiązującym w ww. okresie schemacie organizacyjnym Spółki jednoznacznie określono, które z oddziałów kopalni stanowiły zakład górniczy.

Na potrzeby nin. kontroli wyodrębniono środki trwałe, które zgodnie z ww. schematem wchodziły w skład zakładu górniczego oraz określono jakie w poszczególnych latach naliczono od nich odpisy amortyzacyjne. Na tej podstawie, stosując stawki odpisu ustalone w uchwałach Zarządu Spółki, obliczono, że łączna wartość odpisów na FLZG za ww. okres powinna wynieść 2.132 tys. zł, tj. o 391 tys. zł mniej, niż ustaliła Spółka i wykazała w deklaracjach podatkowych CIT jako koszt uzyskania przychodu.

Wiceprezes Zarządu Spółki – Dyrektora ds. Ekonomiczno-Finansowych w odpowiedzi na pytanie, dotyczące przyczyn stosowania w latach 2003–2010 błędnej podstawy naliczania odpisu na FLZG, przedłożył uchwałę Zarządu Spółki Nr 515/2010 z dnia 19 listopada 2010 r., w której postanowiono sprostować we wszystkich podjętych w latach 2003–2008 uchwałach określających sposób naliczania odpisów na fundusz – „*oczywiste omyłki pisarskie*” w ten sposób, że w treści ww. uchwał zamiast: „*Fundusz Likwidacji Kopalń*” winna być treść: „*Fundusz Likwidacji Zakładu Górniczego*”. Ponadto, Zarząd postanowił „*sprostować błędy rachunkowe*”, polegające na tym, że:

- „ - w Uchwale NR 51/2003 z dnia 02.04.2003 r. zamiast 5 % winno być 7,6004993 %,
- w Uchwale NR 28/2004 z dnia 02.03.2004 r. zamiast 3 % winno być 4,1772578 %
- w Uchwale NR 16/2005 z dnia 27.01.2005 r. zamiast 3 % winno być 3,8493672 %.
- w Uchwale NR 134/2006 z dnia 19.07.2006 r. zamiast 3 % winno być 3,4827431 %.
- w Uchwale NR 60/2007 z dnia 01.03.2007 r. zamiast 9 % winno być 10,0000000 %,

- w Uchwale NR 404/2007 z dnia 26.10.2007 r. zamiast 3 % winno być 3,7066964 %,
 - w Uchwale NR 58/2008 z dnia 25.01.2008 r. zamiast 3 % winno być 3,1944450 %.
 ponieważ Uchwała NR 58/2008 z dnia 25.01.2008 r. obowiązuje od 2008 r. do nadal, to
 w roku 2009 zamiast 3 % winno być 3,3200624 %, a za 10 m-cy 2010 r zamiast 3 %
 winno być 3,2873722 %”

W ocenie NIK, sprostowanie ww. uchwał dopuszczalne było jedynie w części dotyczącej nazwy funduszu, gdyż zmiana ta miała charakter porządkujący i nie powodowała skutków podatkowych. W pozostałej części uchwałę tę należy uznać za próbę usankcjonowania *post factum* działań nielegalnych z punktu widzenia prawa podatkowego, polegających na nieprawidłowym ustalaniu wartości odpisu na fundusz, a co za tym idzie nieprawidłowego ustalania przez Spółkę kosztów uzyskania przychodów za lata 2003-2009 i tym samym, nie powinna pozostawać w obrocie prawnym Spółki.

W ocenie NIK, w sytuacji zaliczenia w koszty uzyskania przychodów odpisów ustalonych w oparciu o amortyzację środków trwałych, które nie mogą być brane pod uwagę, Spółka powinna skorygować deklaracje podatkowe poprzez wyłączenie nieprawidłowo zaliczonych kwot. Skoro bowiem Spółka – na podstawie obowiązujących wówczas uchwał Zarządu - ustalała wartość odpisów, stosując stawki określone w tych uchwałach, to zmiana tych stawek (do poziomu wynikającego z przeliczenia kwot dokonanych odpisów do poziomu odpowiadającego wartości amortyzacji środków trwałych zakładu górniczego), stanowi obejście obowiązującego prawa i nie ma przy tym znaczenia, że po przeliczeniu (dopasowaniu) wskaźników procentowych mieszczą się one w granicach dozwolonych przepisami ustawy, tj. od 3 do 10%.

3. Spółka w latach 2003–2007 lokowała środki FLZG w bonach skarbowych, pomimo że obowiązujące przepisy nie dopuszczały takiej możliwości, uzyskując z tego tytułu przychody w łącznej kwocie 420,1 tys. zł, które w całości zasiliły rachunek funduszu. Działanie to uzasadniano regulacjami prawnymi dotyczącymi FLK¹¹ stwierdzając, że „*nie jest prawnie zabronione utrzymanie dotychczasowego sposobu lokowania środków funduszu w bezpiecznych i gwarantowanych przez Skarb Państwa instrumentach finansowych, które pozwalały uzyskiwać dodatkowe przychody zasilające ten fundusz*”.

NIK nie podziela tego stanowiska. Stwierdzić bowiem należy, że zgodnie z obowiązującym od 1 stycznia 2002 r. art. 26 c ust. 3 Pgg przedsiębiorca obowiązany był

¹¹ W szczególności treścią § 4 ust. 2 rozp. MG z 1999 r., który stanowił, że „Środki funduszu do czasu wykorzystania ich na cele likwidacji kopalni lub jej części, mogą być lokowane wyłącznie w bonach skarbowych i obligacjach emitowanych lub gwarantowanych przez Skarb Państwa.”

do gromadzenia środków FLZG na „wyodrębnionym rachunku bankowym”. Zapis ten w istotny sposób ograniczył możliwości inwestowania środków tego funduszu, gdyż pod pojęciem rachunku bankowego dla osoby prawnej należy - zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe¹² - rozumieć rachunek rozliczeniowy¹³ albo rachunek lokat terminowych. Ograniczenie to – w przypadku górnictwa węgla kamiennego¹⁴ - usunięto dopiero 1 stycznia 2008 r., kiedy weszła w życie ustawa z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015¹⁵, która w art. 8 ust. 4 dopuściła lokowanie środków FLZG w bonach skarbowych lub obligacjach emitowanych lub gwarantowanych przez Skarb Państwa. Możliwość tę Spółka wykorzystwała i w latach 2008-2010 uzyskiwała z tego tytułu przychody w łącznej wysokości 456,2 tys. zł, które w całości zasiliły rachunek funduszu.

4. Do dnia zakończenia kontroli Spółka nie wykorzystywała środków zgromadzonych na rachunku FLZG.
5. W okresie objętym kontrolą informacje o ilości zgromadzonych na rachunku bankowym środków funduszy likwidacji oraz ewentualnego sposobu i zakresu ich wykorzystania na realizację zadań likwidacyjnych przekazywano początkowo do Państwowej Agencji Restrukturyzacji Górnictwa S.A. w Katowicach¹⁶, a następnie do Agencji Rozwoju Przemysłu. Oprócz tego, Spółkę czterokrotnie wzywał o udzielenie tego typu informacji Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach. We wszystkich ww. przypadkach przekazano informacje zgodne ze stanem faktycznym.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) ***Określenie w sposób jednoznaczny, które środki trwale wchodziły w poszczególnych latach okresu 2004-2010 w skład zakładu górniczego, zgodnie z definicją zawartą w art. 6 pkt 7 Pgg.***
- 2) ***Ustalenie wartości amortyzacji od środków trwałych zakładu górniczego Spółki w poszczególnych latach i ustalenie na tej podstawie wysokości odpisów na FLZG przy zastosowaniu stawek przyjętych obowiązującymi wówczas uchwałami Zarządu oraz dokonanie stosownych korekt kosztów uzyskania przychodu w deklaracjach podatku dochodowego od osób prawnych za lata 2004-2009.***

¹² Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm., zwana dalej „Pb”

¹³ Bieżący lub pomocniczy.

¹⁴ Wobec innych przedsiębiorców górniczych (np. wydobywających rudy miedzi) nadal ono obowiązuje.

¹⁵ Dz. U. Nr 192, poz. 1379

¹⁶ Za lata 2001 i 2002, w zakresie funkcjonowania FLK.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd Spółki, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, Zarządowi przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.